

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Інститут післядипломної освіти та довузівської підготовки

Кафедра професійної освіти та інноваційних технологій

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методика роботи з дітьми з складними порушеннями розвитку

Освітня програма
«Спеціальна освіта»

Спеціальність 016 «Спеціальна освіта»

Спеціалізація 016.01 Логопедія

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № __ від “__” серпня__ 2022_ р.

м. Івано-Франківськ – 2022

Силабус – це документ, в якому роз'яснюється взаємна відповідальність викладача і студента. В ньому представляються процедури, політики, зміст курсу, а також календар його виконання. В силабусі мають бути озвучені вимірювані цілі, які викладач ставить перед своєю дисципліною.

Студент має зрозуміти, чого він/вона зможе навчитися, чим саме може бути корисним цей курс. Силабус окреслює концептуальний перехід від «здобування знань» і «одержання практичних навичок» до компетентностей, що їх може засвоїти студент, вивчаючи цей курс. Силабус включає в себе анотацію курсу, мету (компетентності), перелік тем, матеріали для читання, правила стосовно зарахування пропущених занять. На відміну від робочого тематичного плану і навчально-методичного комплексу дисципліни, силабус створюється для студента.

Форма силабусу розглянута на засіданні НМР університету
Протокол № ____ від «__» _____ 202_ р.

Форма силабусу Затверджена Вченою радою університету
Протокол № ____ від «__» _____ 202_ р.

Розробники силабусу: Джус Оксана Володимирівна, професор кафедри професійної освіти та інноваційних технологій, доктор педагогічних наук; Лукачович Галина Олександрівна, асистент кафедри професійної освіти та інноваційних технологій, аспірант Спеціальна освіта.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Методика роботи з дітьми з складними порушеннями розвитку
Освітня програма	Спеціальна освіта
Спеціалізація (за наявності)	016.01 Логопедія
Спеціальність	016 Спеціальна освіта
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	основна
Форма контролю	екзамен
Курс / семестр	IV/VIII
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Заочна форма Лекцій – 16 год Семінари – 10 год. Лабораторні – 4 год Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro/course/subscription/through/url/e8ba965998c16f30a78f

2. Опис дисципліни

Метою викладання дисципліни «Методика навчання дітей зі складними порушеннями розвитку» є формування у майбутніх фахівців у галузі спеціальної освіти знань та уявлень про різноманітність проявів складних порушень у дітей, їхні клініко-психологічні особливості, шляхи спеціальної адаптації та надання корекційної допомоги цій категорії дітей, базуючись на сучасних підходах до спеціального навчання і виховання дітей з комбінованими порушеннями психофізичного розвитку, враховуючи потребу для роботи з ними у спеціальних загальноосвітніх закладах, в умовах інклюзивного навчання.

Основними завданнями є: – ознайомити здобувачів з еволюцією поняття «комплексне порушення» в теорії та практиці спеціального навчання та різноманітність комплексних порушень у дітей, їх етіологію; – охарактеризувати психологічні особливості дітей з різними комплексними порушеннями, їх вплив на різні види діяльності дитини; – сформуванню у здобувачів систему знань про шляхи корекційного виховання та навчання дітей з комплексними порушеннями дошкільного та молодшого шкільного віку на основі врахування їхніх індивідуальних особливостей і можливостей; – сформуванню компетенції щодо соціальної адаптації дітей зі складними порушеннями до життя у суспільстві.

Компетентності

- ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК-5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.

СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК-9. Здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження.

СК-10. Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.

СК-11. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК-12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

СК-13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК-14. Здатність до роботи із спільнотою - на місцевому, регіональному, національному, європейському і більш широкому глобальному рівнях з метою формування толерантного, гуманного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами, розвитку здатності до рефлексії. включаючи спроможність обдумувати як власні, так й інші системи цінностей.

СК-15. Здатність аргументовано відстоювати власні професійні переконання, дотримуватись їх у власній фаховій діяльності

СК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання:

РН1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

РН3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.

- РН6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.
- РН8. Організувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.
- РН9. Мати навички комплектування та організації діяльності спеціальних закладів освіти, спеціальних груп у закладах дошкільної освіти, спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти тощо.
- РН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.
- РН11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.
- РН12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.
- РН13. Володіти методиками сприяння соціальної адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.
- РН14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.
- РН16. Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.
- РН17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.
- РН23. Розуміти важливість відповідального стану до здоров'я та уміти раціонально використовувати ресурси особистості.
- РН24. Уміти вирішувати проблеми та приймати рішення у складних практичних ситуаціях, демонструючи лідерські якості та навички ефективної командної взаємодії.
- РН25. Демонструвати соціальну відповідальність та свідому поведінку, слідувати демократичним та гуманістичним цінностям у професійні та громадській діяльності.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1	Тема 1. Загальні питання курсу	Еволюція поглядів суспільства на людину з відхиленнями в розвитку. Еволюція понять «дефективні діти», «аномальні діти», діти «з відхиленнями у розвитку», «з комбінованим порушенням», «з особливими потребами». Основні етапи становлення і розвитку теорії та практики виховання дітей з комплексними вадами: від заперечення права на життя – до розвитку гуманістичних ідей - до інтеграції загальної і спеціальної освіти.	Опрацювати відповідні джерела
2	Тема 2. Типологія дітей з складними порушеннями розвитку	Поєднання інтелектуальних і сенсорних порушень. Сполучення порушень кількох сенсорних систем (вроджена глухота і пізня сліпота, вроджена сліпота і набута глухота, пізня сліпоглухота, вроджена сліпоглухота). Поєднання сенсорних	Опрацювати відповідні джерела, підготуватися до обговорення на семінарі,

		порушень з порушеннями мовлення, рухової сфери	заповнити таблиці, схеми
3	Тема 3. Особливості психофізичного розвитку дітей з складними порушеннями	Особливості формування комунікативної та ігрової діяльності у дітей з множинними порушеннями інтелектуального та сенсорного характеру. Особливості формування просторових уявлень, орієнтування у малому і великому просторі, опанування соціальнопобутовими вміннями при наявності у дитини сполученого порушення кількох сфер розвитку	Опрацювати відповідні джерела
4	Тема 4. Теоретичні та методичні аспекти організації і проведення вивчення особистісного розвитку дітей з складними порушеннями розвитку	Принципи та умови організації вивчення дитини дітей з складними та системними порушеннями. Методичні аспекти організації вивчення особистісного розвитку дітей зі складними та системними порушеннями	Опрацювати відповідні джерела, підготуватися до обговорення на семінарі, заповнити таблиці, схеми, пройти тести
5	Тема 5. Особливості виховання та навчання дітей з складними порушеннями розвитку	Спеціальні завдання та форми організації навчання дітей зі складною структурою дефекту. Поняття перспективності навчання дітей зі складними та системними порушеннями в умовах різноманітного сполучення інтелектуальних і сенсорних порушень. Своєрідність реалізації методів і 11 технологій спеціального навчання. Завдання і зміст психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини з складною структурою порушення	Опрацювати відповідні джерела, підготуватися до обговорення на семінарі, заповнити таблиці, схеми
6	Тема 6. Управління корекційно-реабілітаційним процесом	Система корекційно-реабілітаційної допомоги (принципи організації та управління). Нові підходи до організації навчання та виховання. Управління корекційно-реабілітаційним процесом. Розробка індивідуальної програми розвитку дитини з складною структурою порушення.	Опрацювати відповідні джерела, підготуватися до обговорення на семінарі, заповнити таблиці, схеми
7	Тема 7. Логопедична робота з дітьми з складними порушеннями розвитку	Особливості розвитку пізнавальних процесів дітей з СПР, порушення мовлення у дітей з СПР, розвиток мовлення дітей з системними порушеннями мовлення.	Опрацювати джерела, підготуватися до обговорення на семінарі, заповнити таблиці, схеми
8	Тема 8. Роль сім'ї у вихованні дитини з складними	Раннє виявлення батьками порушень у розвитку дітей, їхня участь у попередженні вторинних відхилень, соціальної абілітації. Основні функції сім'ї Соціальна,	Опрацювати джерела, підготуватися до обговорення на

порушеннями розвитку	психолого-педагогічна допомога сім'ї, яка має дитину з складним порушенням	лабораторній, заповнити таблиці, схеми, пройти тести
----------------------	--	--

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекції, контрольні роботи	10
Семінари	25
Лабораторні	10
Самостійна робота	5
Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні														Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Лекції							5						5		10
Семінари		5			5			5		5		5			25
Лабораторні роботи				5							5				10
Самостійна р-та													5		5
Екзамен														50	50
Всього за тиж-нь		5		5	5		5	5		5	5	5	5	55	100

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери, інтернет, бібліотека, онлайн джерела та ресурси та ін.
-----------------------------------	--

Література:

1. Бондар В. І. Історія олігофренопедагогіки : підручник / В. І. Бондар, В.В. Золотоверх. – К. : Знання, 2007. – 375 с.
2. Вавіна Л.С. Компенсаторно-розвивальні функції змісту освіти з рідної мови учнів зі складним дефектом. К. : ВОО УФЦ-БФ «Візаві», 2001.
3. Вавіна Л.С. Особливості психофізичного розвитку дітей з глибокими порушеннями зору і розумовою відсталістю / Компенсаторно-розвивальні функції змісту освіти з рідної мови учнів зі складним дефектом. – К. : ВОО УФЦ-БФ «Візаві», 2001.
4. Синьова Є.П. Тифлопсихологія. К., 2002.
5. Дегтяренко Т.М., Вавіна Л.С. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами. Навч. посіб. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2008.
6. Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку /навчально-методичний посібник / Чеботарьова О. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Мякушко О. І., Сухіна І. В., Трикоз С. В. За наук. ред. О.В. Чеботарьової, О.І. Мякушко. К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 558 с.

7. Мовленнєва і сенсорна системи та їх порушення. Навчальний посібник (за напрямом підготовки «Корекційна освіта») / Укл. Дегтяренко Т.М., Лобанова О.В., Дудченко І.О. – Суми, СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2009. – 416 с.
8. Робота з дітьми зі складними комплексними порушеннями розвитку в умовах дистанційного навчання URL: <https://base.kristti.com.ua/?p=8448&download=8449>
9. Тарасун В.В. Морфофункціональна готовність дітей з особливостями у розвитку до шкільного навчання: діагностика і формування : монографія. – К.: Видавництво Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, 2008.
10. Чеботарьова О.В., Гладченко І.В., Ярмола Н.А. Основи діагностичної діяльності корекційного педагога в роботі з дітьми з комплексними порушеннями розвитку, К., 2019, 46 с. URL: <https://dnmcp.com.ua/osnovi-diagnostichnoi-diyalnosti-v-roboti-z-ditmi-z-kompleksnimi-porushenniyami-rozvitku>

Інтернет-ресурси

1. Академія гугл. URL: <https://scholar.google.com.ua/>
2. Бібліотека ПНУ. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/electronic.php>
3. Наукова бібліотека ім. Вернадського. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
4. Сайт ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
5. Сайт МОН. URL: <https://mon.gov.ua/ua>

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра професійної освіти та інноваційних технологій, вул. Чорновола 57, кабінет 104 Сайт: http://kpoit.pnu.edu.ua Facebook: https://www.facebook.com/profile.php?id=100063567279946&sk=about Instagram: https://www.instagram.com/kafedra_peit/ E-mail: kpoit@pnu.edu.ua
Викладач, асистент	Джус О.В., Лукачович Г.О.
Контактна інформація викладачів	oksana.dzhus@pnu.edu.ua halyna.lukachovych@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» ➤ Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». ➤ Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». ➤ Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».
--------------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”. ➤ Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності”. ➤ Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/
Пропуски занять (відпрацювання)	<p>Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника ” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) (див. стор. 4.). Ознайомитися з положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативнідокументи/polozhenja/</p>
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	<p>У разі виконання завдання студентом пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання - «незадовільно», відповідно до «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника ” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) – стор. 4-5. Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативнідокументи/polozhenja/</p>
Невідповідна поведінка під час заняття	<p>Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування здобувачів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення здобувачів вищих закладів освіти» - ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативнідокументи/polozhenja/</p>
Додаткові бали	<p>Отримання додаткових балів за дисципліною можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем. Перелік індивідуальних завдань міститься у навчальній програмі до курсу. Також за рішенням кафедри професійної освіти та інноваційних технологій студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019)</p>
Неформальна освіта	<p>Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський</p>

	національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019) - https://nmv.pnu.edu.ua/нормативнідокументи/polozhenja/ Coursera, Prometheus, Edera, Futurelearn, ВУМ, Дія, Всеосвіта, Наурок, Освіторія, ua.udemy та ін.
--	--

Викладач

Джус О.В.
Лукачович Г.О.